

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA PARKIETÓW DREWNIANYCH W PAŁACU W TERESINIE

Autorzy programu: Marta Bobek
Weronika Maciejaszek
Rafał Maciejaszek

Kraków, marzec 2025

SPIS TREŚCI

I.	KARTA IDENTYFIKACYJNA OBIEKTU	3
II.	HISTORIA OBIEKTU	4
III.	OPIS OBIEKTU	6
IV.	BUDOWA TECHNOLOGICZNA	8
V.	STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ	10
VI.	WNIOSKI I ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH	12
VII.	PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH	14
VIII.	DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	18

Poniższy Program prac konserwatorskich chronią prawa wynikające z ustawy o prawie autorskim. Opracowanie nie może być w całości lub w części przepisywane, przerysowywane, uzupełniane, kopiowane lub odstępione komukolwiek bez pisemnej zgody autora.

Opracowanie powstało na zlecenie: Fundusz Składowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników, ul. Stanisława Moniuszki 1A, 00-0014 Warszawa, NIP 5260015277.

Jednostka opracowująca: IMPENSA Estimate Sp. z o.o., ul. Pękowicka 21/5, 32-087 Zielonki, NIP 5130276186.

I. KARTA IDENTYFIKACYJNA OBIEKTU

RODZAJ: parkiet drewniany

DATOWANIE: /?/

LOKALIZACJA: wnętrza pałacu w Teresinie
aleja Księdza Druckiego-Lubeckiego 1, 96-515 Teresin

TECHNIKA: parkiet dębowy klepkowy w układzie
kasetonowym/koszykowym

REJESTR ZABYTEKÓW: zespół pałacowo-parkowy wpisany do rejestru zabytków
nieruchomych pod nr 612/62 decyzją z 04.06.1962 r.

**WCZEŚNIEJSZE
KONSERWACJE (LUB
RENOWACJE):** TAK

**WCZEŚNIEJSZE
DOKUMENTACJE:** NIE

II. HISTORIA OBIEKTU

Pałac z oficyną

Pałac w Teresinie został wzniesiony pod koniec XIX w. przez Mieczysława Epsteina, warszawskiego finansistę. Był to drugi pałac na tym miejscu — pierwszy zbudował jego ojciec, Herman Epstein, według projektu Adolfa Loewego. Nowy pałac zaprojektował François Arveuf, który zdecydował się rozebrać dawny budynek do fundamentów, pozostawiając jedynie sklepione piwnice. Oficyna, wzniesiona ok. 1850 r. przez Adolfa Loewego dla rodziny Epsteinów, została połączona z nowym pałacem w latach 1896–1900 krytą galerią. W 1909 roku rezydencję przejęła rodzina Druckich-Lubeckich. W 1913 roku w parku znaleziono ciało zamordowanego księcia Władysława Druckiego-Lubeckiego. Po parcelacji majątku w 1927 roku część ziem przekazano franciszkanom z pobliskiego Niepokalanowa. Podczas II wojny światowej pałac był zajmowany przez oficerów Luftwaffe, lecz nie został zniszczony. Po wojnie obiekt upaństwowiono. W oficynie do końca lat 80. XX w. mieściły się biura Centralnego Ośrodka Doskonalenia Kadr Kierowniczych Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych. W 1993 roku właścicielem kompleksu pałacowego i otaczającego go parku został Fundusz Składowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników (FSUSR). Pałac był przez wiele lat wynajmowany KRUS-owi, który wykorzystywał go na ośrodek szkoleniowo-rehabilitacyjny. W latach 1993-1996 przeprowadzono gruntowny remont. W latach 2014–2016 wykonano kolejny remont, a od 2017 ośrodek rehabilitacyjny zakończył działalność.

Parkiety drewniane

Parkiety drewniane jako forma wykończenia podłóg pojawiły się w Europie już w epoce renesansu, ale ich szczególna popularność przypadła na wiek XIX i początek XX wieku. W tym czasie stały się nie tylko funkcjonalnym elementem wnętrza, ale również świadectwem statusu społecznego i gustu właścicieli rezydencji. Wzory kasetonowe, diagonalne i z bordiurą dominowały w pałacach i dworach, podkreślając reprezentacyjny charakter wnętrza. W drugiej połowie XX wieku, szczególnie w okresie PRL, stosowano prostsze formy parkietów mozaikowych, masowo produkowanych i wykorzystywanych w obiektach użyteczności publicznej oraz mieszkaniach. Przypadki pałacu i oficyny w Teresinie dobrze ilustrują tę ewolucję: reprezentacyjny, stylizowany parkiet pałacowy nawiązuje do tradycji XIX-wiecznych, podczas gdy prosty parkiet mozaikowy w oficynie odzwierciedla powojenne funkcje użytkowe obiektu.

Pałac stanowi reprezentacyjny przykład architektury rezydencjonalnej z przełomu XIX i XX wieku. Pomimo zgodności wzoru z historycznymi parkietami z ok. 1900 r., szczegółowa analiza wskazuje, że obecne posadzki mogły powstać w wyniku jednego z późniejszych remontów pałacu.

W oficynie pałacowej zachowały się elementy wykończenia wnętrz typowe dla estetyki lat powojennych, zwłaszcza okresu PRL. Mozaikowe parkiety w układzie szachownicowym, najprawdopodobniej pochodzące z lat 60.–80. XX wieku, mogły zostać ułożone podczas przystosowywania pomieszczeń do funkcji biurowych.

Bibliografia

- S. Ikonow, A. Kurpis, M. Ładykowski, N. Najmowicz, Ewidencja parku w Teresinie, Warszawa 1977.
- T. S. Jaroszewski, W. Baraniewski, Pałace i dwory w okolicach Warszawy, Warszawa 1992.
- T. S. Jaroszewski, W. Baraniewski, Po pałacach i dworach Mazowsza. Przewodnik, część I, Warszawa 1997.
- Katalog polskich zamków, pałaców i dworów,
<http://www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/3711/Teresin/>, dostęp: 15.03.2025.
- T. Krzyżak, Tajemnica śmierci księcia, <http://www.uwazamrze.pl/arttykul/999676/tajemnica-smierci-ksiecia>, dostęp: 15.03.2025
- P. Libicki, M. Libicki, Dwory i pałace wiejskie na Mazowszu, Poznań 2009.
- H. Lisińska, T. Banaszek, Galeria pałacowa w Teresinie [karta ewidencyjna tzw. biała], 1991
- H. Lisińska, T. Banaszek, Oficyna pałacowa w Teresinie [karta ewidencyjna tzw. biała], 1991.
- H. Lisińska, T. Banaszek, Pałac w Teresinie [karta ewidencyjna tzw. biała], 1991.
- Mazowsze. Serce Polski. Oficjalny portal turystyczny Mazowsza, <http://mazowsze.travel/co-zwiedzc/zamki-palace-i-dwory/item/168-teresin>, dostęp: 15.03.2025
- M. Omilanowska, Polska. Pałace i dwory, Warszawa 2005.
- J. Żabicki, Leksykon zabytków architektury Mazowsza i Podlasia, Warszawa 2010.

III. OPIS OBIEKTU

Lokalizacja

Parkiety drewniane znajdują się zarówno w głównym budynku pałacu, jak i w sąsiadującej oficynie, obejmując łącznie ponad 785 m² powierzchni użytkowej. Ich rozmieszczenie odzwierciedla funkcjonalny podział przestrzeni i różne okresy użytkowania wnętrz.

Oficyna

W oficynie parkiety znajdują się w sześciu pokojach na parterze oraz piętrze:

- pokoje 301–306, o powierzchni od 14,5 do 27,6 m².

Pomieszczenia te obecnie pełnią funkcję pokoi hotelowych.

Pałac – parter

Na parterze zlokalizowane są największe i najbardziej reprezentacyjne powierzchnie parkietowe:

- Sala kominkowa (53 m²)
- Sala konferencyjna (62,2 m²)
- Sala balowa (59,5 m²)
- Sala myśliwska (39,3 m²)
- Sala kolumnowa (55,1 m²)
- oraz biuro (14 m²).

Ponadto, parkiety znajdują się również w pomieszczeniach 7–11, o metrażach od 11,7 do 15,4 m² będących pokojami hotelowymi.

Pałac – poziom 1

Na pierwszym piętrze znajduje się największe skupisko zachowanych parkietów, obejmujące:

- pokoje 111–117, 121, 107, 104, 103, 102, 101, 108 – w sumie 13 pomieszczeń o powierzchniach od 11,1 do 41,3 m².

Pomieszczenia te obecnie pełnią funkcję pokoi hotelowych.

Pałac – poziom 2

Na drugim piętrze pałacu parkiety występują w sześciu pomieszczeniach:

- pokoje 208–211 oraz 204 i 114, o powierzchni od 13 do 25,4 m².

Pomieszczenia te obecnie pełnią funkcję pokoi hotelowych.

Charakterystyka pomieszczeń

Pomieszczenia, w których znajdują się drewniane parkiety w pałacu i oficynie w Teresinie, pełnią zróżnicowane funkcje i są odmiennie zaaranżowane.

W oficynie dominują pomieszczenia mieszkalne – pokoje wieloosobowe użytkowane obecnie jako przestrzeń noclegowe lub pracownicze. Wyposażone są w proste meble: łóżka, szafy, krzesła i biurka. W wielu z nich zastosowano dywaniki i wykładziny, częściowo przykrywające parkiet, szczególnie w strefach wejściowych. Charakter wnętrza jest funkcjonalny, bez elementów dekoracyjnych.

W pałacu parkiety występują zarówno w reprezentacyjnych salach parteru, jak i w pokojach na piętrach. Na parterze, w salach takich jak sala balowa, myśliwska, kolumnowa czy kominkowa, podłogi stanowią element dekoracyjny wnętrza – często uzupełnione są dywanami, które eksponują centralne strefy pomieszczeń. W tych wnętrzach widoczna jest większa dbałość o detal, stylizowany charakter parkietów oraz bardziej eleganckie wyposażenie. W pozostałych pomieszczeniach na piętrach znajdują się pokoje o charakterze zbliżonym do tych w oficynie – pełniące funkcje mieszkalne, wyposażone w proste meble, niekiedy z dodatkowymi dywanikami lub wykładzinami chroniącymi parkiet przed zużyciem.

IV. BUDOWA TECHNOLOGICZNA

Pałac

Parkiety znajdujące się w pałacu wykonane są z litego drewna dębowego i stylistycznie nawiązują do historyzujących wzorów popularnych na przełomie XIX i XX wieku. Ich forma i jakość wykonania wskazują na dążenie do zachowania reprezentacyjnego charakteru wnętrz. Mają one układ kasetonowy, w którym poszczególne pola zbudowane są z równoległych deszczutek, a kierunek ułożenia zmienia się w sąsiadujących modułach ortogonalnie. Na obwodzie pomieszczeń zastosowano prostą bordiurę – jest to pas klepek ułożonych wzdłuż ścian, bez dekoracyjnych łączeń narożnych, wizualnie oddzielający pole środkowe od ścian. W wielu pomieszczeniach bordiura jest oddzielona od kasetonów cienkim, podwójnym kontrastowym pasem z ciemnego drewna.

Deszczutki mają zazwyczaj około 20–25 cm długości i 4–5 cm szerokości, a ciemne narożne wstawki, obecne w wielu polach, mierzą około 4×4 cm. Szerokość bordiury przyściennej wynosi przeciętnie 10–12 cm.

Do wykonania parkietów wykorzystano drewno dębowe. Dąb użyty w polach głównych i bordiurach mógł być selekcjonowany lub barwiony (np. bejcowany), co pozwoliło uzyskać zróżnicowanie kolorystyczne bez konieczności użycia innych gatunków drewna. Nie można jednak wykluczyć, że do wykonania kontrastowych detali użyto również ciemniejszego dębu parowanego lub innego rodzaju drewna liściastego.

Warstwy podłogowe nie są jednoznacznie widoczne, jednak można przypuszczać, że parkiety zostały ułożone na wylewce cementowej lub na drewnianym podkładzie z zastosowaniem nowoczesnego kleju. Parkiet został najprawdopodobniej wykończony lakierem poliuretanowym, co zapewnia trwałość, odporność na ścieranie i lekki połysk.

Oficyna

W oficynie zastosowano proste parkiety mozaikowe, również wykonane z litego drewna dębowego. Układ posadzki składa się z kwadratowych modułów, w których prostokątne klepki ułożone są równolegle w obrębie jednego pola, a w sąsiednich zmieniają kierunek o 90 stopni. Posadzka z dębowych klepek układanych w szachownicowy wzór mozaikowy może być wynikiem powojennej adaptacji pomieszczeń z zastosowaniem technologii popularnych w drugiej połowie XX wieku. Ten klasyczny, rytmiczny układ tworzy efekt szachownicy, typowy dla budownictwa

powojennego, szczególnie lat 60.–80. XX wieku. Nie występują tu bordiury, intarsje ani ozdobne wstawki – całość ma charakter czysto użytkowy.

Deszczutki zastosowane w oficynie mają ok. 20–25 cm długości i 4–5 cm szerokości.

Pod parkietem znajduje się najpewniej wylewka cementowa, do której klepki zostały przyklejone klejem lepikowym lub syntetycznym. Wykończenie powierzchni jest matowe lub półmatowe, co sugeruje użycie lakieru o słabszym połysku, stosowanego powszechnie w latach 70. i 80. XX wieku. Brak oznak olejowania oraz jednolita barwa i połysk wskazują na wykończenie lakiernicze.

V. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Parkiety w pałacu i oficynie w Teresinie zachowały się w dużej mierze w stanie umożliwiającym dalsze użytkowanie, choć wykazują wyraźne ślady długoletniej eksploatacji. Widoczne są zarówno uszkodzenia mechaniczne, jak i przebarwienia powierzchniowe, których charakter i rozmieszczenie pozwalają na wskazanie konkretnych przyczyn degradacji.

WARSTWA WIERZCHNIA PARKIETU

1. Zarysowania i przetarcia powierzchni

Parkiety w wielu pomieszczeniach wykazują ślady eksploatacyjnego zużycia w postaci powierzchniowych rys oraz przetarć warstwy wykończeniowej. Zarysowania te są szczególnie widoczne w ciągach komunikacyjnych, przy progach, drzwiach oraz w miejscach ustawienia mebli – zwłaszcza krzesel i łózek. W pałacu uszkodzenia te są bardziej rozproszone, natomiast w oficynie występują miejscowo w formie wyraźnych ścieżek użytkowych.

2. Szczeliny między klepkami

Lokalnie występują szczeliny w spoinach parkietu, zwłaszcza w strefach przyściennych lub tam, gdzie drewno mogło podlegać wahaniom wilgotności i temperatury (np. przy oknach, w sąsiedztwie łazienek). Zjawisko to jest typowe dla starzejących się podłóg drewnianych i może być efektem skurczu materiału lub osłabienia kleju. Szczeliny są wąskie, ale mogą prowadzić do dalszej degradacji, jeśli nie zostaną zabezpieczone.

3. Plamy i odbarwienia

W niektórych pomieszczeniach widoczne są plamy o nieregularnym kształcie i różnej intensywności. Mogą one wynikać z długotrwałego kontaktu z wilgocią, rozlanych cieczy lub braku odpowiedniej pielęgnacji powierzchni. Niewystarczająca ochrona warstwy wykończeniowej mogła sprzyjać nasiąkaniu drewna i powstawaniu trwałych przebarwień. Część plam może mieć charakter chemiczny lub biologiczny (np. związany z pozostawieniem mokrych przedmiotów).

4. Punktowe ciemne przebarwienia pod meblami

Na powierzchni parkietów w wielu pokojach widoczne są liczne, punktowe, czarne lub ciemnobrązowe przebarwienia, które mają charakter okrągły lub lekko nieregularny. Ich rozmieszczenie odpowiada układowi ustawienia mebli, szczególnie krzesel i foteli. Przeprowadzone oględziny wykazały, że na nogach mebli stosowano samoprzylepne podkładki ochronne. Mają one formę okrągłych dysków wykonanych z materiału filcowego. Podkładki te, choć mają na celu chronić podłogę przed zarysowaniami, mogą powodować zanieczyszczenia i uszkodzenia, jeśli są długo użytkowane bez wymiany. Filcowe elementy chłoną wilgoć oraz kurz i pod wpływem nacisku działają jak „stempel”, wtlaczając zabrudzenia w drewno, zwłaszcza gdy warstwa ochronna parkietu (np. lakier) jest już częściowo starta.

5. Progi drewniane

W strefach przejściowych między pomieszczeniami znajdują się listwy progowe wykonane z litego drewna, pełniące funkcję wykończeniową oraz dylatacyjną. Elementy te noszą wyraźne ślady zużycia, zarysowania i odbarwienia spowodowane intensywną eksploatacją.

6. Inne uszkodzenia mechaniczne

Lokalnie zauważalne są także drobne uszkodzenia mechaniczne, takie jak wyszczerbienia krawędzi klepek, wgniecenia lub odpryski. Powstały one najprawdopodobniej w wyniku upuszczenia ciężkich przedmiotów, intensywnego przesuwania mebli lub przypadkowego uderzenia.

LISTWY PRZYPODŁOGOWE

Listwy przypodłogowe w pałacu i oficynie pełnią zarówno funkcję estetyczną, jak i ochronną, maskując szczeliny dylatacyjne oraz styk parkietu ze ścianą. W pomieszczeniach mieszkalnych (hotelowych) zachowały się listwy drewniane o prostym, klasycznym profilu, dopasowane kolorystycznie do barwy ścian. W niektórych wnętrzach są one prawdopodobnie wtórne, montowane w trakcie powojennych remontów, ale wykonane z poszanowaniem pierwotnej stylistyki. W kilku miejscach widoczne są uszkodzenia mechaniczne lub odspojenia, wynikające z eksploatacji oraz przylegania mebli bezpośrednio do ścian. W pomieszczeniach o charakterze reprezentacyjnym zastosowano listwy przypodłogowe dopasowane do drewnianych okładzin ściennych – zarówno pod względem kolorystyki, jak i formy stylistycznej. Elementy te tworzą spójną kompozycję z boazerią, stanowiąc jej integralne przedłużenie i jednocześnie pełniąc funkcję estetycznego zakończenia parkietu.

VI. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

Celem planowanych prac konserwatorskich jest ochrona oryginalnej substancji zabytkowej parkietu, zapewnienie jego dobrego stanu technicznego oraz podkreślenie jego wartości historycznej i estetycznej. Działania te mają przywrócić pierwotną kolorystykę, spójność strukturalną oraz właściwą ekspozycję parkietu jako integralnego elementu wyposażenia wnętrza. Prace konserwatorskie powinny być prowadzone z najwyższą starannością, aby zatrzymać lub zminimalizować procesy niszczące, wzmocnić osłabione elementy oraz naprawić zniszczone fragmenty, zachowując jednocześnie autentyzm technik, technologii i materiałów. Wszystkie działania należy prowadzić z poszanowaniem materiału i układu parkietu, unikając jego uszkodzenia lub zniekształcenia pierwotnego wyglądu.

ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH

Zakres planowanych prac

Planowane prace konserwatorskie powinny objąć zarówno działania zabezpieczające, jak i naprawcze oraz estetyzujące, prowadzone z poszanowaniem charakteru obiektu i zastosowanych materiałów. Celem prac jest zahamowanie postępującej degradacji, poprawa walorów użytkowych i estetycznych parkietów oraz zabezpieczenie ich na kolejne lata eksploatacji.

Poprawa stanu technicznego

Planowane prace będą koncentrować się przede wszystkim na usunięciu licznych przebarwień i plam, które są najczęstszym i najbardziej widocznym problemem w obecnym stanie parkietów. W miejscach występowania punktowych plamek (m.in. po nakładkach meblowych), ciemnych odcisków, rozlewisk i odbarwień zostaną zastosowane odpowiednie metody oczyszczania chemicznego lub mechanicznego, dostosowane do rodzaju wykończenia i stopnia uszkodzenia drewna. Działania te będą prowadzone z dużą ostrożnością, tak aby nie naruszyć struktury materiału i nie zmienić jego naturalnej barwy. Uzupełniając przewiduje się stabilizację luźnych klepek, punktowe naprawy drobnych ubytków oraz zabezpieczenie całej powierzchni przed dalszym pogarszaniem się stanu technicznego.

Minimalna ingerencja i zgodność materiałowa

Wszelkie ingerencje w parkiet powinny być ograniczone do niezbędnego minimum. Do ewentualnych uzupełnień parkietu należy użyć drewna dębowego, którego gatunek, układ słoików, kolorystyka i rysunek są zgodne z oryginalnym materiałem, a klasa drewna powinna odpowiadać klasie I, charakteryzującej się naturalną barwą i strukturą, bez pęknięć i przebarwień, z możliwością występowania niewielkich, zdrowych sęków lub ich brakiem, co zapewnia jednolity wygląd powierzchni i łagodny rysunek słoików. Drewno użyte do napraw musi mieć odpowiednią wilgotność, zbliżoną do średniej praktycznej wilgotności powietrza w pomieszczeniu, a jej poziom należy dokładnie zmierzyć przed zastosowaniem. Ponadto, parkiet może być układany wyłącznie na dostatecznie suchym podłożu, aby zapewnić trwałość i stabilność naprawionej powierzchni.

Spójność estetyczna i ekspozycja walorów historycznych

Celem prac jest przywrócenie jednolitego, uporządkowanego wyglądu parkietów – z zachowaniem ich historycznego wyrazu. Nowe lub wymienione fragmenty zostaną dopasowane estetycznie do całości, m.in. poprzez patynowanie, dobór odpowiedniego odcienia czy kontrolowaną korektę barwy. Parkiety po konserwacji powinny zachować swój charakterystyczny rytm, czytelny układ kasetonów i bordiur (w pałacu) oraz układ mozaikowy (w oficynie).

Nadzór

Prace konserwatorskie powinny być realizowane pod nadzorem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki, który zadba o zgodność działań z zasadami ochrony zabytków oraz zapewni ich najwyższą jakość.

VII. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

WYKONANIE DOKUMENTACJI OPISOWEJ, RYSUNKOWEJ I FOTOGRAFICZNEJ STANU ZACHOWANIA, PRZEPROWADZONYCH ZABIEGÓW I STANU OBIEKTU PO KONSERWACJI

1. Opracowanie dokumentacji opisowej zgodnie ze schematem dokumentacji konserwatorskiej udostępnianym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.
2. Wykonanie dokumentacji fotograficznej na wszystkich etapach prac. Należy uwzględnić i podkreślić wszystkie zmiany do programu prac wprowadzone w toku prac konserwatorskich.
3. Sporządzenie dokumentacji powykonawczej.

PRACE PRZY PARKIECIE

1. Wstępne oczyszczenie powierzchni parkietu z zabrudzeń eksploatacyjnych metodami nieinwazyjnymi, takimi jak szczotkowanie i odkurzanie, w celu przygotowania do przeglądu technicznego i dalszych zabiegów.
2. Szczegółowy przegląd stanu technicznego parkietu obejmujący:
 - ocenę powierzchni pod kątem przebarwień, plam i zarysowań,
 - sprawdzenie stabilności mocowania klepek,
 - identyfikację miejsc z luźnymi lub odspojonymi elementami.
3. Usunięcie wtórnych powłok lakierniczych lub zabrudzeń powierzchniowych, przy użyciu metod mechanicznych lub ręcznych, z zachowaniem maksymalnej ostrożności.
4. Ostrożne usunięcie wtórnych uzupełnień, które nie spełniają standardów estetycznych lub technicznych (np. fleków z innego gatunku drewna, zniekształcających rytm parkietu).
5. Wykonanie uzupełnień w miejscach ubytków i uszkodzeń, w których pierwotne elementy nie nadają się do zachowania, poprzez flekowanie:
 - użycie drewna dębowego o odpowiednim rysunku stojów i kolorystyce,
 - oczyszczenie podłoża z pozostałości starych klejów i zabrudzeń,
 - fleki mocowane na jednoskładnikowy klej stolarski klasy D4 o wysokiej odporności na wilgoć.
6. Ponowne przyklejenie luźnych i odspojonych klepek parkietowych, po oczyszczeniu zarówno podłoża, jak i elementów drewnianych. Mocowanie z zastosowaniem kleju jak w punkcie 5.

7. Obciążenie powierzchni naprawianych stref w celu skutecznego związania kleju – minimum 24 godziny pod kontrolowanym naciskiem.
8. Uzupelnienie szczelin i drobnych ubytków za pomocą szpachli na bazie żywicy poliestrowych z dodatkiem pyłu dębowego. Należy uzupełniać jedynie szczeliny technicznie i wizualnie nieakceptowalne, pozostawiając drobne jako element świadczący o wieku i autentyczności parkietu.
9. Lokalne szlifowanie w obrębie uzupełnień w celu wyrównania powierzchni i integracji z sąsiadującymi fragmentami.
10. Usunięcie miejscowych przebarwień i plam, w tym:
 - czyszczenie chemiczne delikatnymi środkami przeznaczonymi do drewna, np.: Bona Deep Clean, Loba Cleaner, Osmo Intensive Cleaner,
 - miejscowe wybielanie punktowe z zastosowaniem np.: nadtlenu wodoru, Liberon Wood Bleacher, Borma Holz Bleichmittel, Remmers Entgrauer,
 - mikro-szlif punktowy droбноziarnistym papierem ściernym (gradacja 180–240),
 - retusz barwny za pomocą bejc lub pigmentów, np. Clou, Rubio Precolor Easy, Osmo Polyx-Oil Tints,
 - patynowanie w celu ujednolicenia kolorytu, np. Rubio Precolor, Tonery Osmo,
 - zabezpieczenie powierzchni po zabiegu odpowiednim olejowoskiem, np. Rubio Monocoat Oil Plus 2C, Osmo TopOil, Blanchon Solid Oil.

➔ Rodzaje przebarwień i metody:

 - *Plamy po wodzie*: wybielanie chemiczne, szlif punktowy, tonowanie bejcą.
 - *Ciemne punkty po podkładkach*: oczyszczenie + wybielanie + retusz.
 - *Plamy tłuszczowe*: odtłuszczanie (np. talk z rozpuszczalnikiem), szlif.
 - *Odbarwienia po braku światła*: patynowanie lub korekta koloru.
 - *Stare naloty po utlenieniu*: delikatne zeszlifowanie i tonowanie.
11. Postępowanie z elementami kontrastującymi kolorystycznie (bordiury, wstawki narożne):
 - zachowanie istniejących elementów jako integralnych części kompozycji podłogi,
 - w przypadku nierównomiernego wyblaknięcia lub nadmiernego kontrastu – delikatne oczyszczenie oraz opcjonalna korekta barwna (np. przez patynowanie lub bejcowanie),
 - dopasowanie estetyczne i wizualne do pozostałej powierzchni parkietu z zachowaniem czytelności oryginalnego układu,
 - nowe wstawki powinny być wykonane z drewna dębowego i barwione zgodnie z istniejącym wzorem,

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DLA PARKIETÓW DREWNIANYCH W PAŁACU W TERESINIE

- całość pokryta jednolitą warstwą wykończeniową zgodną z zastosowaną technologią na całej powierzchni.
12. Całościowe wyrównanie powierzchni parkietu poprzez lekkie cyklinowanie (jeśli wymagane) – tylko w zakresie niezbędnym do integracji poszczególnych stref i bez naruszania rytmu wzoru.
13. Nałożenie nowej powłoki ochronnej – preferencyjnie jednowarstwowy olejowosk (np. Rubio Monocoat Oil Plus 2C, Osmo Polyx-Oil, Blanchon Solid Oil), umożliwiający późniejsze miejscowe naprawy i podkreślający naturalną strukturę drewna.
14. Dodatkowe działania (jeśli zajdzie potrzeba miejscowego demontażu parkietu):
- numeracja i opis klepek z uwzględnieniem ich lokalizacji (kasetony, bordiury, strefy przejściowe),
 - oczyszczenie elementów z pozostałości klejów i zabrudzeń,
 - wymiana elementów niekwalifikujących się do zachowania (np. silnie zniszczonych, zainfekowanych grzybami),
 - pełna dokumentacja fotograficzna i rysunkowa układu parkietu przed demontażem.
15. Listwy progowe:
- oczyszczenie listew z zabrudzeń powierzchniowych i warstw starych powłok ochronnych – w niezbędnym zakresie,
 - miejscowa naprawa uszkodzeń mechanicznych i wykruszeń poprzez flekowanie,
 - ujednolicenie kolorystyczne z sąsiednim parkietem, z zachowaniem ich drewnianego charakteru,
 - zabezpieczenie powierzchni odpowiednim preparatem ochronnym (np. wosk twardy lub olejowosk) zgodnym z wykończeniem całej podłogi.
 - w przypadku znacznych zniszczeń pojedynczych fragmentów, należy je wymienić na nowe elementy wykonane z drewna dębowego o zbliżonym ustojeniu i odcieniu.

PRACE PRZY LISTWACH PRZYPODŁOGOWYCH

1. Zachowanie oryginalnych elementów:
- głównym założeniem prac jest maksymalne zachowanie istniejących listew przypodłogowych, zarówno w partiach malowanych na biało, jak i zintegrowanych z okładziną ścienną,
 - unika się wymiany listew na nowe – dopuszcza się to wyłącznie w przypadku elementów silnie zniszczonych, brakujących.

2. Uzupelnienia i naprawy:

- miejscowe uzupełnienia uszkodzonych odcinków będą wykonywane z drewna o zbliżonych parametrach (gatunek, profil, kolorystyka),
- w przypadku profili o złożonym kształcie (listwy z ćwierćwałkiem lub profilowane) zostaną one odtworzone na podstawie zachowanych fragmentów.

3. Ujednolicenie estetyczne:

- w strefach, gdzie listwy są malowane na biało, ujednolici się kolor z istniejącym wykończeniem ścian,
- w obrębie boazerii lub ciemnych okładzin ściennych (np. w salach reprezentacyjnych), listwy są wizualnie zintegrowane z oblicowaniem ścian z ciemnego drewna. te partie będą konserwowane zgodnie z technologią drewna barwionego i zabezpieczone zgodnie z historycznym wyglądem całości.

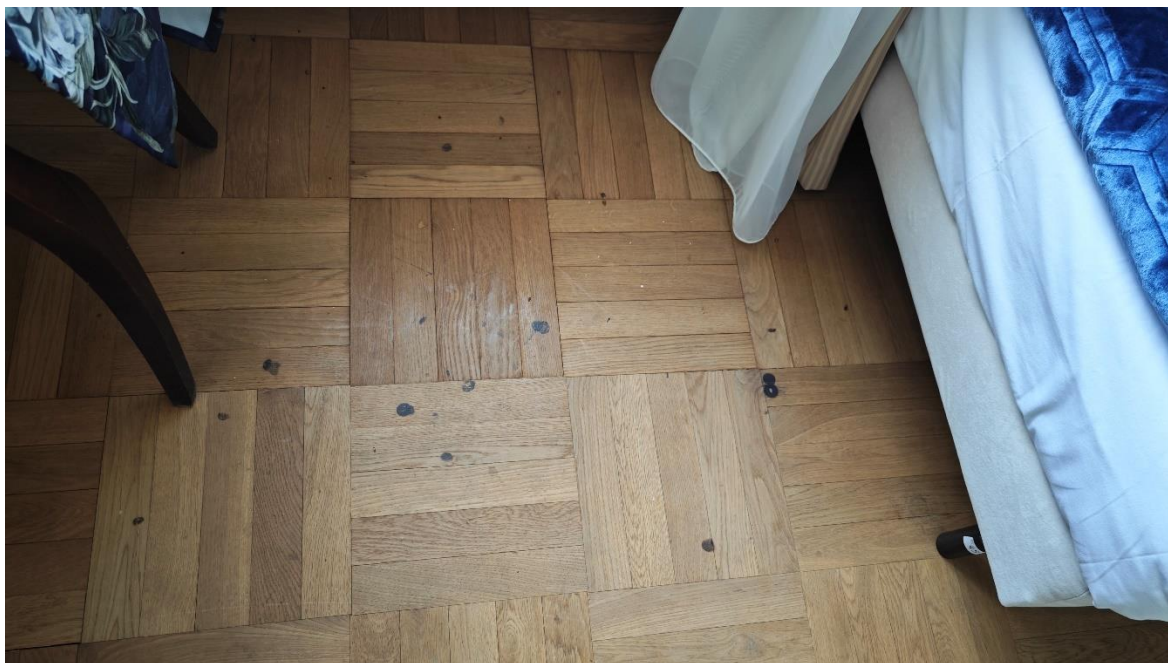
4. Czyszczenie i zabezpieczenie:

- wszystkie listwy zostaną dokładnie oczyszczone z zabrudzeń powierzchniowych, starych warstw farby (w przypadku nadmiernych przemaalowań) oraz zaklejonych miejsc,
- przewidziane jest zabezpieczenie powierzchni odpowiednimi środkami (farby lub woski) dostosowanymi do rodzaju wykończenia.

VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

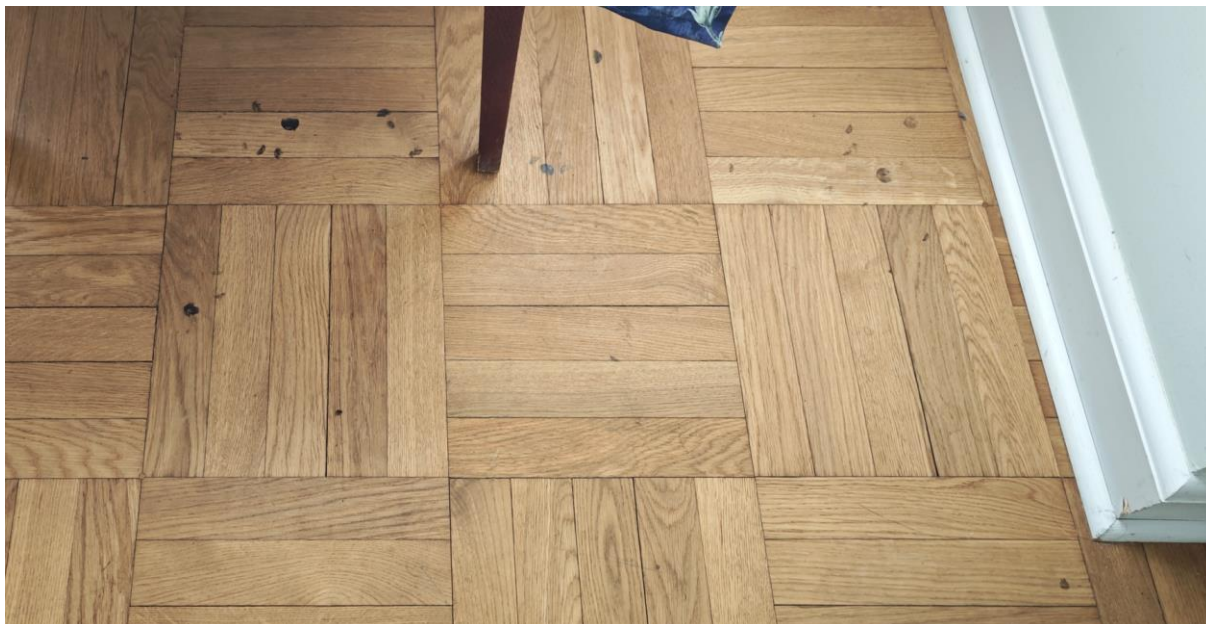

Zdjęcie 1. Widok posadzki z klepek dębowych ułożonych w układzie szachownicowym. Na powierzchni widoczne liczne miejscowe plamy o nieregularnym kształcie i ciemniejszym zabarwieniu, prawdopodobnie wynikające z kontaktu z tłustym lub barwiącym płynem. W centralnej części zdjęcia zauważalne pojedyncze, jaśniejsze odbarwienia (m.in. długi, łukowaty ślad i okrągła plama), które mogą być skutkiem działania substancji wybielającej. Parkiet wykazuje miejscowe zmatowienia i utratę jednolitego wykończenia powierzchni, co wskazuje na zużycie warstwy ochronnej.

Zdjęcie 2. Parkiet dębowy w układzie szachownicowym, z widocznymi licznymi punktowymi uszkodzeniami powierzchni w postaci ciemnych plam i wgłębień. Zniszczenia mają charakter miejscowy i powtarzalny, co sugeruje, że mogły powstać w wyniku długotrwałego nacisku twardych lub zabrudzonych podkładek umieszczonych na nogach mebli (np. krzesła lub łóżka). W części centralnej widoczne także przetarcia i zmatowienia powierzchni, mogące świadczyć o intensywnej eksploatacji. Warstwa wykończeniowa parkietu jest częściowo starta, a drewno narażone na zabrudzenia.

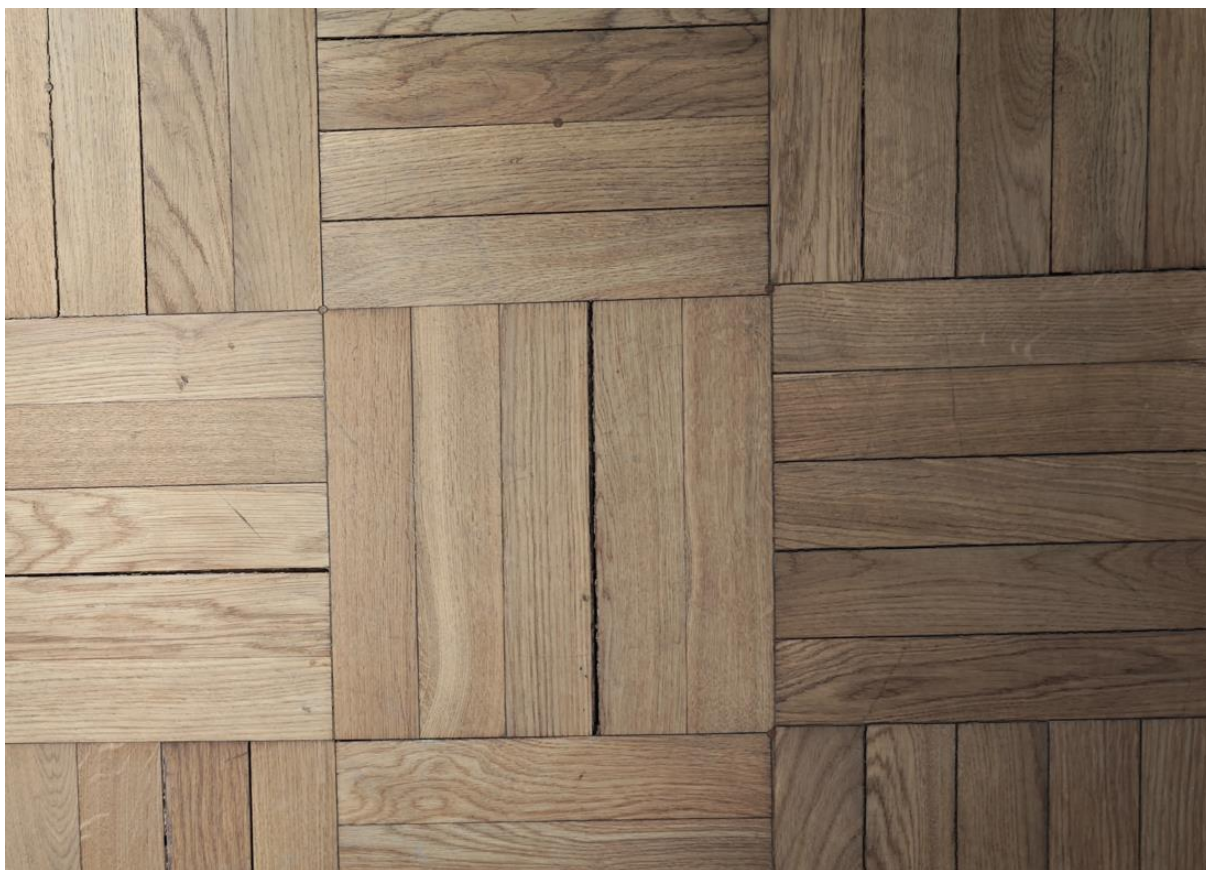
PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DLA PARKIETÓW DREWNIANYCH W PAŁACU W TERESINIE

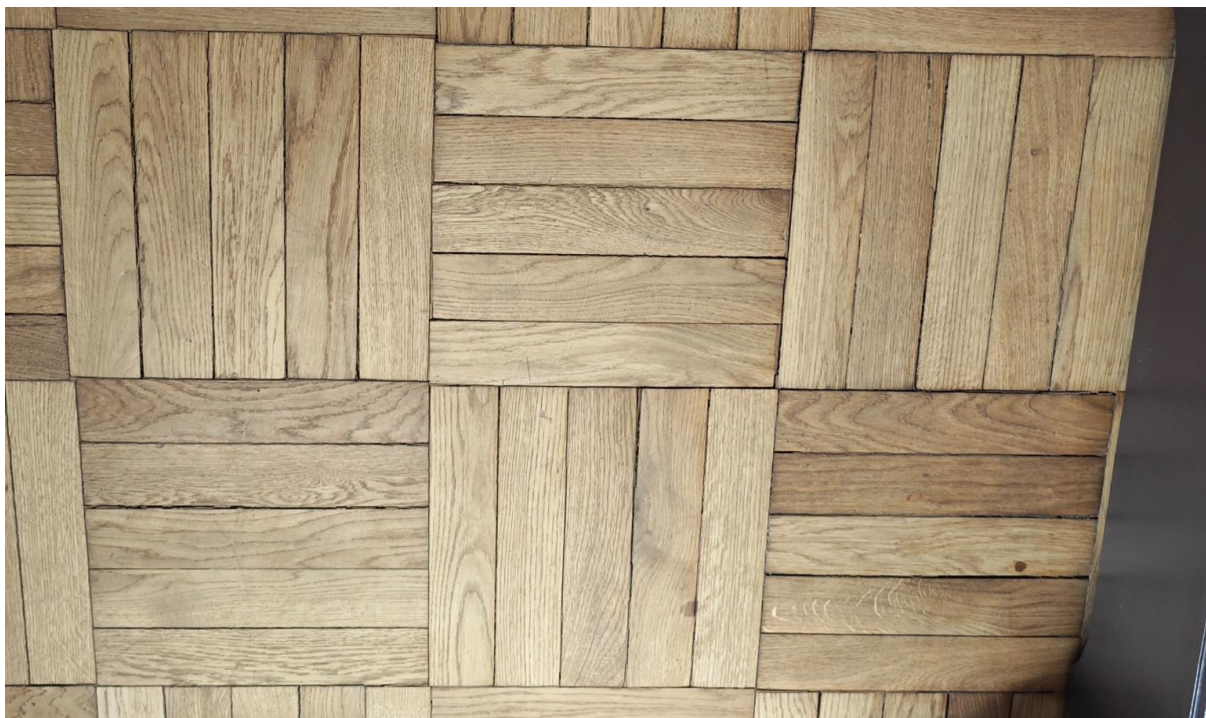
Zdjęcie 3. Parkiet dębowy ułożony w kwadratowych modułach z naprzemiennym kierunkiem klepek. Widoczne liczne, punktowe, ciemne przebarwienia oraz wgłębienia, szczególnie w pobliżu nóg mebli. Uszkodzenia te mają prawdopodobnie związek z długotrwałym naciskiem i zabrudzeniami pochodzącymi z nieodpowiednich podkładek meblowych. W niektórych miejscach można zaobserwować również powierzchniowe zarysowania oraz miejscowe odbarwienia warstwy ochronnej, co świadczy o intensywnym użytkowaniu i lokalnym zużyciu wykończenia. Zniszczony narożnik listwy przyściennej.

Zdjęcie 4. Zbliżenie na nogę krzesła z naklejoną podkładką z filcu technicznego. Widoczne zużycie i zabrudzenie materiału wskazują na długotrwałe użytkowanie bez wymiany. Filc nie przylega już ściśle do podłoża, co może powodować przesuwanie się krzesła bez właściwego amortyzowania nacisku. Takie podkładki, szczególnie w intensywnie użytkowanych pomieszczeniach, mogą pozostawiać ciemne, punktowe ślady na powierzchni parkietu w wyniku osadzania się zabrudzeń lub barwników z materiału.

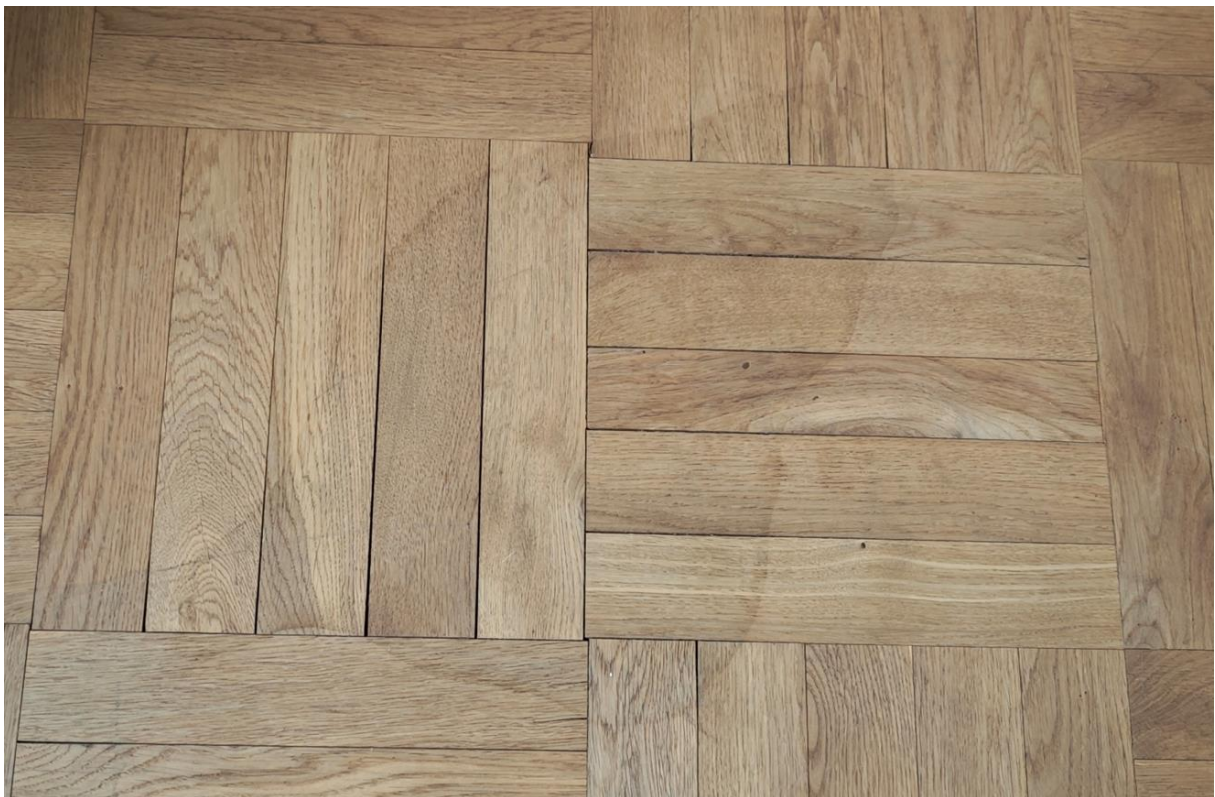
Zdjęcie 5. Widok fragmentu parkietu z wyraźnie widocznymi szczelinami między klepkami, wynikającymi prawdopodobnie z naturalnego procesu kurczenia się drewna lub niewłaściwych warunków wilgotnościowych.

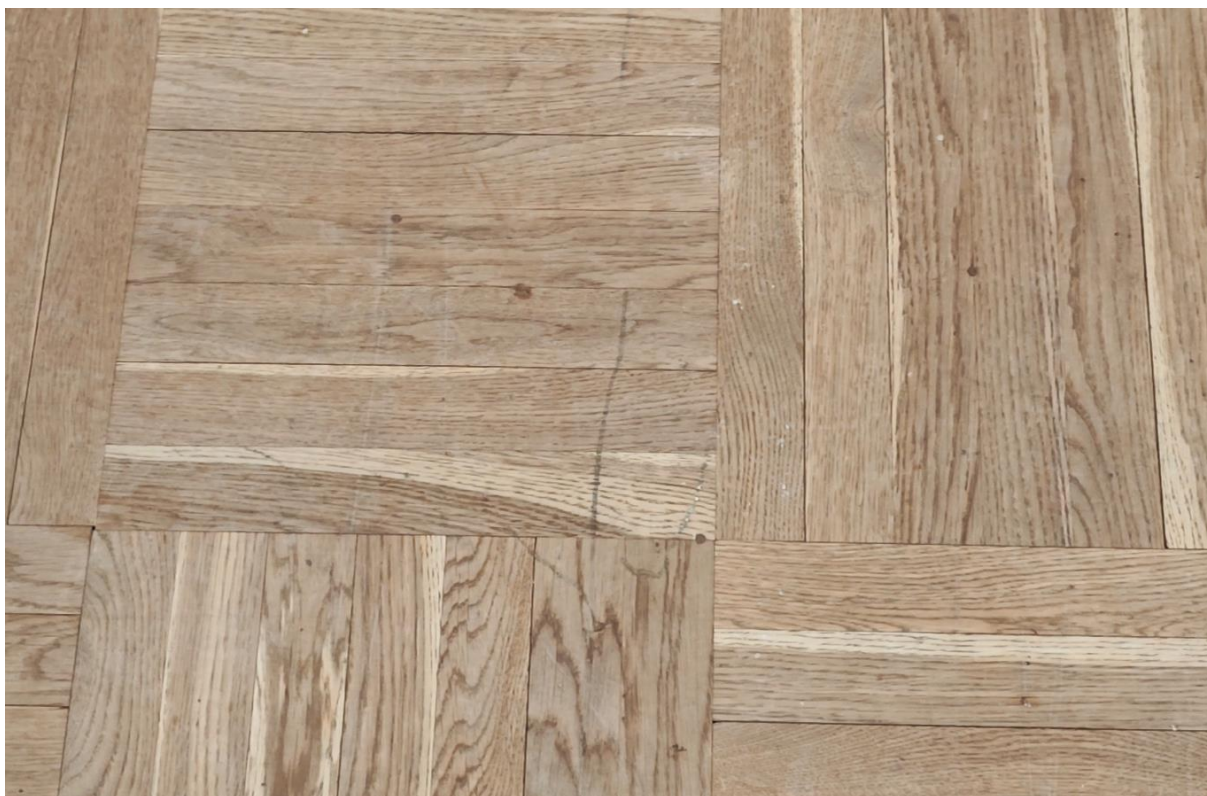
Zdjęcie 6. Fragment parkietu zlokalizowany bezpośrednio przy wyjściu z łazienki – pomieszczenia mokrego. Widoczne są miejscowe przebarwienia, zszarzenia drewna oraz zmiany w jego fakturze, mogące świadczyć o długotrwałym kontakcie z wilgocią lub powtarzających się zawilgoceniach. W dolnej części zdjęcia dostrzegalne są również drobne ubytki i ciemniejsze smugi przy klepkach, co sugeruje miejscowe zanieczyszczenia lub reakcję drewna na zmienne warunki higrotermiczne.

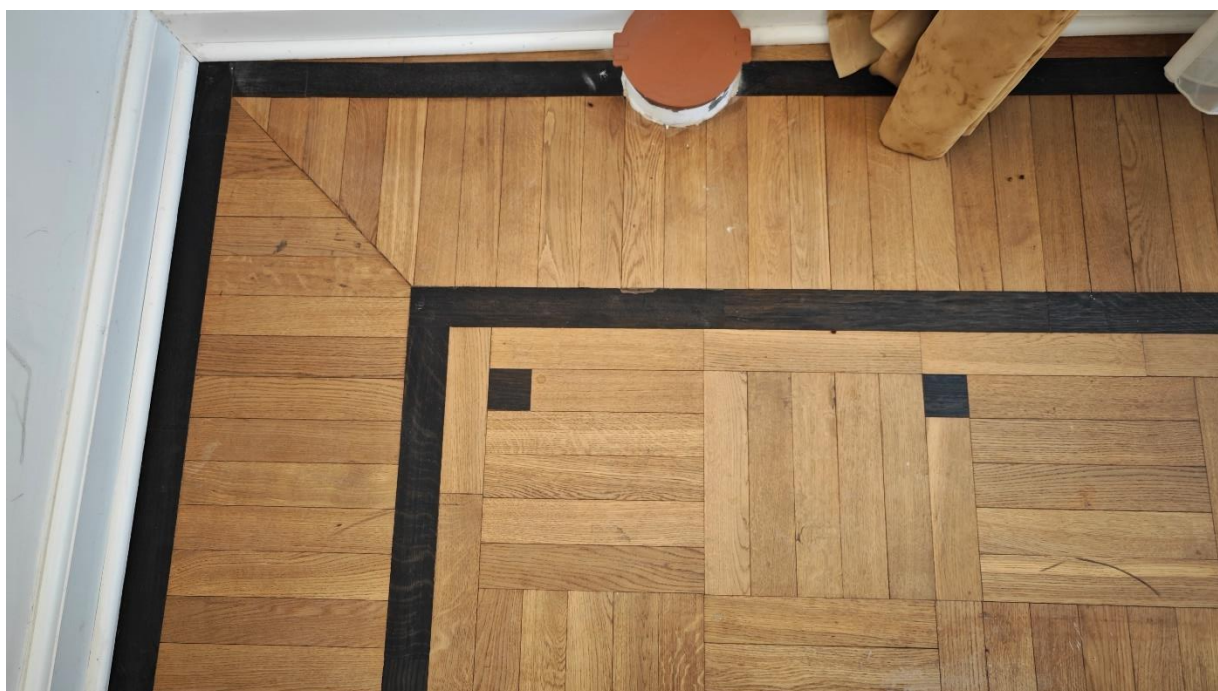
Zdjęcie 7. Zbliżenie fragmentu parkietu z wyraźnie widoczną szczeliną między klepkami, powstałą najprawdopodobniej na skutek pracy drewna spowodowanej zmianami wilgotności powietrza. Dodatkowo zauważalne są miejscowe zarysowania powierzchni oraz niewielkie zaflekowania w narożnikach, świadczące o wcześniejszych naprawach mechanicznych.

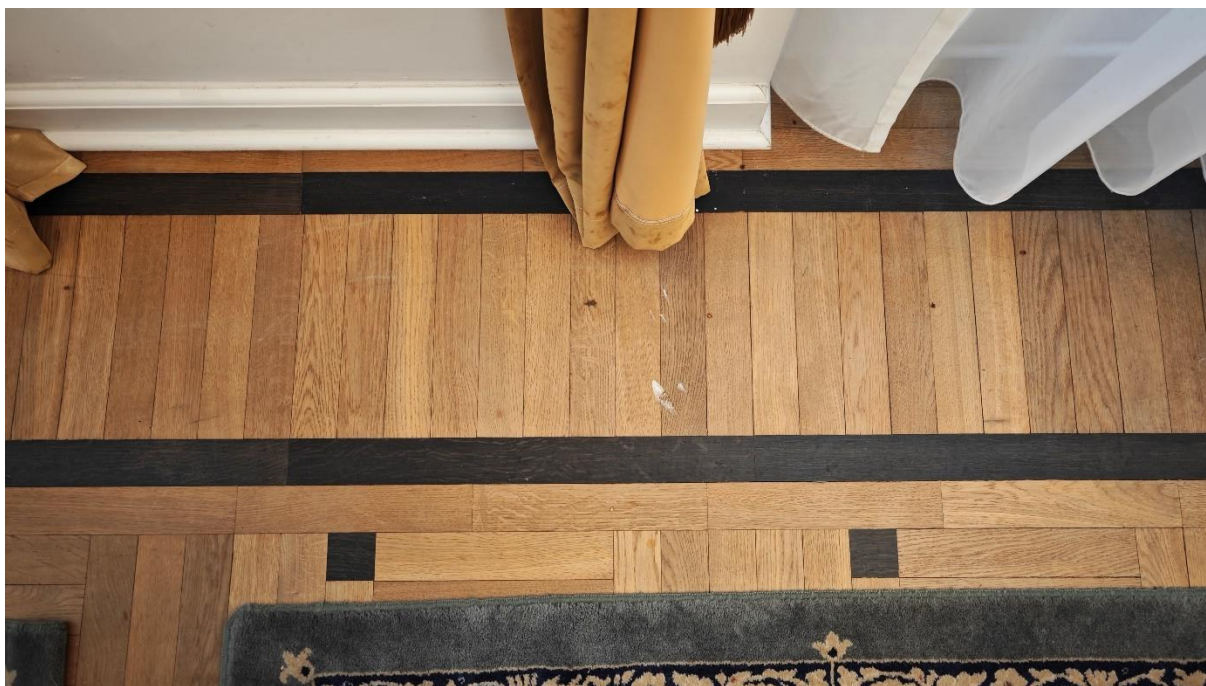
Zdjęcie 8. Fragment parkietu z widocznymi, nieregularnymi przebarwieniami w obrębie jednego z modułów, prawdopodobnie powstałymi w wyniku zalania lub długotrwałego kontaktu z wilgocią. Różnice w odcieniu klepek sugerują miejscową absorpcję płynów.

Zdjęcie 9. Zbliżenie fragmentu parkietu z widocznymi mechanicznymi uszkodzeniami powierzchni — liczne rysy, zadrapania oraz ślady po przeciąganych meblach. Na powierzchni klepek można zauważyć także drobne plamki i miejscowe przebarwienia.

Zdjęcie 10. Fragment parkietu przy ścianie, z widoczną bordiurą z ciemniejszego drewna, wykonaną w formie podwójnej ramy, z narożnikiem ciętym pod kątem. W części środkowej parkietu zastosowano niewielkie, kontrastowe wstawki w formie czarnych kwadratów. W górnej części zdjęcia widoczna jest prowizorycznie zaślepiona rura, której sposób obróbki budzi zastrzeżenia estetyczne – użyty materiał i wykonanie są nieadekwatne do charakteru wnętrza i zakłócają jego wizualną harmonię. Wokół widoczne są też drobne zabrudzenia i miejscowe zużycie powierzchni drewnianej.

Zdjęcie 11. Widok fragmentu parkietu przy ścianie z zastosowaną podwójną bordiurą z ciemnego drewna oraz kontrastowymi, czarnymi wstawkami w narożach. Na tle pasmowego układu klepek widoczne są pojedyncze przebarwienia oraz miejscowe uszkodzenia powierzchni – m.in. biała plama (najprawdopodobniej po farbie lub zaprawie) oraz drobne wgniecenia i zarysowania. W górnej części kadru widoczna jest biała listwa przypodłogowa w formie profilowanej, z ćwierćwałkiem u dołu.

Zdjęcie 12. Widok drewnianej listwy progowej w przejściu między pomieszczeniami o różnym wykończeniu posadzek – parkietem i płytkami ceramicznymi. Na powierzchni listwy widoczne są zabrudzenia oraz miejscowe odbarwienia, co może świadczyć o długotrwałej eksploatacji bez odpowiedniej pielęgnacji. Zauważalne jest także niedopasowanie kolorystyczne listwy do sąsiadujących elementów parkietu, co obniża walory estetyczne wykończenia. Na środku parkietu widoczna jest ciemna, nieregularna plama, która może być wynikiem miejscowego zalania lub kontaktu z substancją chemiczną.

Zdjęcie 13. Fragment reprezentacyjnej części parkietu z dekoracyjną bordiurą i czarnymi, kontrastującymi wstawkami narożnymi. Na powierzchni widoczne są liczne ślady zużycia – przebarwienia, rysy oraz jaśniejsze i ciemniejsze plamy wynikające z eksploatacji i nierównomiernego zużycia warstwy wykończeniowej. Po lewej stronie zaznacza się wyraźne, jasne odbarwienie drewna.

Zdjęcie 14. Fragment parkietu pałacowego z widocznymi dekoracyjnymi narożnymi wstawkami w kontrastowym kolorze. Na powierzchni deszczutek zidentyfikowano liczne ślady użytkowania, w tym wyraźne ciemne zarysowania (prawdopodobnie od przesuwanych mebli), miejscowe przebarwienia oraz punktowe odbarwienie drewna. Uwidacznia się także różnica w tonacji kolorystycznej między poszczególnymi elementami, wymagająca ujednolicenia w toku prac konserwatorskich.

Zdjęcie 15. Fragment parkietu pałacowego z charakterystycznymi czarnymi narożnymi wstawkami dekoracyjnymi. W centralnej części jednego z kasetonów widoczne jest lokalne zmatowienie powierzchni drewna, bezpośrednio otaczające zarysowanie – najprawdopodobniej efekt próby doraźnego usunięcia rysy poprzez miejscowe szlifowanie lub intensywne czyszczenie. Działanie to spowodowało wyraźną różnicę w połysku i kolorystyce względem sąsiednich elementów parkietu.

Zdjęcie 16. Fragment progu wejściowego na balkon w pałacu. Widoczne ślady degradacji drewna i farby na wewnętrznej stronie ramy drzwiowej oraz zawilgocenie i przebarwienia w obrębie styku posadzki z parkietem wskazują na przecieki. Woda opadowa zalegająca na powierzchni balkonu w czasie intensywnych deszczy przedostaje się do wnętrza, powodując stopniową degradację drewna. Konieczne jest uszczelnienie progu i poprawa odwodnienia balkonu.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DLA PARKIETÓW DREWNIANYCH W PAŁACU W TERESINIE

AKADEMIA SZTUK PIĘKNYCH
IM. JANA MATEJKI W KRAKOWIE
Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki
(nazwa jednostki organizacyjnej uczelni)

D Y P L O M

Pan(i) Marta Bobek
(imię i nazwisko)
urodzony(a) dnia 16 listopada 1975 r.
w Zakopanem
odbył(a) studia wyższe magisterskie, 6-letnie
na kierunku Konserwacja i Restauracja
Dzieł Sztuki
w zakresie konserwacji i restauracji
rzeźby
z wynikiem celującym
i uzyskał(a) w dniu 23 marca 2002 r.
tytuł magistra sztuki

[Signature]
Dekan
Kraków
20. 04. 2002 r.
(nazwa miejscowości)

Nr 5669
(numer dyplomu)

MEN-I-3a SW INTRO.DRUK Kcszain